సనాతనిష్టు విభ్రమం

మా తాలూకా పల్లెటూళ్లలో గమనించదగిన విశేషం ఏమిటంటే— అరుగులు. వాటినిగురించి రాయాలంటే ఎంతయినా ఉంది.

ఈ అరుగులు వీధివాకిలి కిరువైపులా ఉంటూ నామమాత్రంగా ఇంటి వారి హక్కు భుక్తములలో ఉన్నవయి. క్రియకు ఊరి వారందరికీ ప్రైవేటు మీటింగులు చెయ్యటానికి ఉపయోగపడుతూ ఉంటవి. అది లచ్చయ్యగారి అరుగు కానివ్వండి, సనాతనిష్టు యాజులుగారి అరుగు కానివ్వండి, అడివి శంకరయ్యగారిది కానివ్వండి. మీరు ఆ గ్రామస్తులు కనక అయినట్లయితే, ఆ అరుగు 'విడిగా' వున్నప్పుడు మీరువెళ్ళి, అప్పటికి అక్కడ హాజరులోఉన్న నలుగు రయిదుగురితోనూ మీరు దానిమీద ఒక సభచేసి, మీలాగా ఆ సమయానికి ఆ ప్రదేశములో హాజరుగా ఉండనట్టి ఏ కొందరిని గురించిగాని దూషణ భూషణ తిరస్కారాదులు జరిపి, మీపని పూర్తికాగానే పై బట్టలు దులిపి ఎవరి దారిన వారు చక్కా పోవచ్చును. ఇందు కెవరి అభ్యంతరమున్నూ ఉండబోదు.

ఇది బస్తీలలో వల్లపడదు. ఉత్త మునిసిపాలిటీల శకంలోనే పర్మిషనులనీ లైసెన్సులనీ పెట్టి, వీధిమీదికి ఉండే అరుగుల అభివృద్ధికి చాలా అంతరాయాలు ఏర్పాటు చేశారనుకుంటే, కమీషనర్లూ స్పెషల్ ఆఫీసర్లూ రావటంతో బస్తీలలో వాళ్ల బయటి అరుగులకు పూర్తిగా నీళ్లు విడిచి పెట్టవలసి వచ్చింది.

ఆన 19...సం॥ ది 6 జూన్ తారీఖ్ను....గ్రామ కాపురస్తులు (1) కలవా గౌరీశ్వర సోమయాజులు (వురఫ్ సనాతనిష్టు యాజులు) (2) అగస్త్యుల సీతాపతి శాస్త్రి; వీరుగాక నలుగురు బ్రహ్మచారులూ కలిసి గౌరీశ్వర సోమయాజులవారి వీధి అరుగులమీద సదరు యాజులవారి ఆధిపత్యం కింద ఒకచిన్న అన్‌లాఫుల్ ఎసెంబ్లి అయినారు.

"చలపయ్య బావకూతురు వచ్చిందే!" అన్నాడు శంకరం.

"అంత దూరాన చూసి ఎవరో కిరస్తానీ పంతులమ్మేమో అనుకున్నా. తీరాచూస్తే మన మిస్సమ్మే!" అంటూ సీతాపతి బ్రహ్మచార్లకేసి కన్ను మలిపాడు. బ్రహ్మచార్లు తలలు ఎగరవేసి నవ్వారు.

"అది ఆ ఇంగిలీషు చదువులో ఉంది. ఇంగిలీషు చదువు మనకందరికీ కిరస్తానీ కూడు కుడుపటానికి క్కాదూ వచ్చింది?....ఏమిటో లచ్చయ్య అభిప్రాయం?"

"ఎప్పుడో చల్లగా పిల్లదానికి పెళ్ళిచేసేస్తాడు. అంతకన్న అభిప్రాయం ఏముంటుంది? దానిచదువూ, దానివేషం, దానివాలకం- అంతా కళ్ళఎదట కనపడుతూనే ఉందిగా!" అన్నాడు సీతాపతి.

"అహా! కనపడకేం? వాళ్ళతాత దాని అవతారం చూస్తే ప్రాయోపవేశంచేసి ఉండేవాడు....దీనికేదో చెయ్యాలి మనం. నేను లచ్చయ్యతో ఖచ్చితంగా ఒకసారి మాట్లాడాలని అనుకుంటున్నా, ఏమంటావు, సీతాపతీ?"

"కానియ్యి మరి, శుభస్యశీఘ్రం. ఏదోవిధంగా నలుగురి తలకాయలూ ఒకచోట చేర్చి పార్టీలు తీసేసుకున్నామా? మళ్ళీ లచ్చయ్య కూతురి పెళ్ళి చెయ్యటం. నేను చెయ్యలేదు అదే చేసుకుంది అనటం. కొందరు వెళ్ళటం, కొందరు వాళ్ళింటికి వెళ్ళకపోవటం....కానీండి! అదేదో దబ్బున తేల్చుకుంటే మళ్ళీ మన పార్టీల గోలలో మనం పడదాం!" అన్నాడు సీతాపతి, ఊరి పాలిటిక్సు యావత్తూ తన నెత్తిమీదిగానే వెళుతున్నట్టు.

"నువ్వురా, అడివీ?"

"మరేం లేదుగాని, బాబాయి; గాంధిమహాత్ము లంటారు గదా—"

"ఓరి నీ గాంధిమహాత్ములు గడ్డలుగానూ! మతాన్ని గంగలో కలపటానికి చూస్తున్న కోమటి ముండాకొడుకును పట్టుకు వదలడేమండీ ఈనా?" అన్నాడు యాజులు.

"మరేం లేదుగాని ఆయన వెధవల్ని పెళ్ళాడమని ఉత్తరువు చేశారు కదా అని చెప్పబోయినాను!" అన్నాడు శంకరయ్య.

"వాడికేం? వాడు రేపు మలభక్షణ చెయ్యమంటే చేస్తావుట్రా?" అన్నాడు యాజులు కదులుతున్న పళ్ళు బిగబట్టి.

"ఏం లాభమంటాను? జుట్టు దువ్వుకుంటుందీ, పూలు పెట్టుకుంటుందీ, చదువుకొంటుందీ! వైధవ్యం తప్పుతుందా? పోయిన పసుపూ కుంకం మళ్ళీ వస్తయ్యా? రావూ! పెళ్ళిచేసుకోటం కల్లోవార్తా! దానికి పెళ్ళిచేసి లచ్చయ్య ఊళ్ళో ఒక్క ఘడియ ఉండగలడూ?" అని అడిగాడు యాజులు ధీమాగా.

"ఎట్లా ఉంటాడూ?" అని తిరిగి అడిగాడు సీతాపతి.

"ఎందుకుండడూ?" అన్నాడు శంకరయ్య దేన్నోగురించి ఆలోచిస్తూ. బ్రహ్మచార్లంతా నవ్వారు.

"ఎవరు వారు?" అన్నాడు యాజులు అనవసరంగా కళ్ళమీదికి ఎండ పడుతుందేమో నన్నట్టు చెయ్యి అడ్డంపెట్టి. అప్పుడే చీకటి పడబో తున్నది. దారివెంట నెత్తిన పెద్ద గడ్డిమోపుతో వెళుతున్న మనిషి ఆ ప్రశ్నవిని ఆగి "నేనే, మామా!" అన్నాడు.

"సుబ్బన్నా! కుప్ప కొట్టించావుట్రా? మీ వెధవ—"

"అయితే, మామా! మన లచ్చయ్యగారింటి కెవరో వస్తున్నారే! పాతికేళ్ళవాడు. సాయిబల్లే ఉన్నాడు. ఏవూరంటిని; చెప్పలా! లచ్చయ్యగారి యింటికని మటుకు అన్నాడు."

"ఎందాకా వచ్చాడేం?"

"సూరయ్యగారి వామిదాకా వచ్చి ఉంటాడు!" అంటూ సుబ్బన్న సాగాడు.

ఎసెంబ్లి మెంబర్లు మొహామొహాలు చూసుకున్నారు. లచ్చయ్యగా రింటికి సాయిబులుకూడా రావటందాకా వస్తే ఇక ఎవరివల్లా అయేదేమీ

లేదు. 'పార్టీలు' తప్పవనేమో సీతాపతి నిట్టూర్పు విడిచాడు. ఆలోచన అభినయించుతూ బ్రహ్మగార్లు మెడలు గోక్కోటం మొదలు పెట్టారు. ఇంతలో వీధిచివర ఆగంతకుడి ఆకారం కనిపించింది. బొందిలాగు సాయిబుల భాషను ఐతే చెప్పలేం కాని వచ్చే కుర్రవాడిలో సాయిబు లక్షణాలేమీ లేవు. అతనికి పాతికేళ్ళు లేవు. ఇరవై రెండుకన్న ఎక్కువ ఉండవు.

"ఎవరు వారు?" అన్నాడు యాజులు గంభీరంగా.

"తమరెవరు?" అన్నా డాగంతకుడు సవినయంగా.

"ఏవూరు?" అన్నాడు సీతాపతి.

"తమది?" అని తిరుగు ప్రశ్న వచ్చింది.

"ఓయ్!" అన్నాడు యాజులు.

"చిత్తం! సరిగా ఆమాటే నేనూ అందామనుకుంటున్నాను. ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పటం ఇష్టంలేనివాళ్లు ఎన్నడూ ప్రశ్నలు వెయ్యరండి!" అంటూ ఆగంతకుడు లచ్చయ్యగారింటివేపు సాగిపోయినాడు.

* * *

యాజులు పెద్ద సందిగ్ధావస్థలో పడ్డాడు. ప్రసాదరావు రాక ఆయన ప్లానులన్నిటినీ తారుమారు చేసింది. యాజులు, పాపం, మతాన్ని గురించీ, ధర్మాన్ని గురించీ లచ్చయ్యగారి ఎదుట ఏకరువు పెట్టడానికి చిన్న ఉపన్యాసం తయారుచేశాడు. ఏంలాభం? అంతా బూడిదను బోసిన పన్నీరయింది. ఆ కుర్రవాడి ఎదట ఆ ఉపన్యాసం వెళ్ళవలసిన తీరుగా వెళ్ళదు. యాజులు ఉత్తమశ్రేణికి చెందిన సనాతనిష్టు కాడని కాదు. కుర్రకుంకను చూస్తే ఆయనకు భయమనీకాదు, అదొక మనోదౌర్బల్యం.

అందుకని యాజులు తన ప్రయత్నంనుంచి విరమించవలసినదేనా? ఒక్కనాటికీ కాదు. అన్నిటికీ ఉన్నాడుగా పాపాల భైరవుడు. తిక్కశంకరయ్య!

యాజులుగారు అర్జంటుగా రమ్మంటున్నారని ఒక బ్రహ్మచారి వచ్చి శంకరయ్యకు కబురు అందించి వెళ్ళిపోయినాడు. అప్పుడే భోంచేసి భుక్తాయాసం తీరటానికి మంచం వేసుకుంటున్న శంకరయ్య మంచం అక్కడే వదిలిపెట్టి యాజులుగారింటికి ప్రయాణమైనాడు.

"ఒరే, శంకరం! ఈపని నీవల్లనే కావాలి."

"అదెంత భాగ్యం! ఏంచెయ్య మంటావు నన్ను?"

"ఒక్కసారి నువ్వు లచ్చయ్యగారింటికి పోయిరావాలి."

"ఇప్పుడు! నుంచున్నట్టుగా రానూ?" అంటూ శంకరయ్య బయలు దేరాడు.

"ఒరే!ఒరే! ఏమిటా పోవటం? పోయి ఏం చేస్తావు?"

"ఏం చెయ్యమన్నావో చెప్పుమరీ!"

"నిన్న లచ్చయ్యగారింటికి వచ్చినకుర్రవాడెవరో, ఎందుకువచ్చాడో, వాడూ సరోజినీ ఒకరితో ఒకరు లేచిపోయ్యేట్టున్నారేమో - వెకవెకలూ పకపకలూ ఆడుతున్నారేమో-చూసిరావాలి. నేను పంపించానని చెప్పేవు సుమా! నువ్వు మరీ ఎద్దుమొద్దు స్వరూపానివి: ఆఁ? వెళ్లు! ఏవేం తెలుసుకోగలవో అవన్నీ తెలుసుకురా! తరవాత సంగతి తరవాత ఆలోచిద్దాం!"

అడివి శంకరయ్య 'లచ్చయ్యబాబూ!' అంటూ లోపలికి వచ్చేటప్ప టికి నిన్నవచ్చిన కుర్రవాడు ఒక కుర్చీలో కూర్చుని ఏదో పుస్తకం చూస్తున్నాడు, అతని వెనకగా కుర్చీమీద చేతులు పెట్టి సరోజిని అపుస్త కమే చూస్తున్నది. ఇద్దరూ చెప్పతరం కాకుండా విరగబడి నవ్వు తున్నారు. ఇంకేం ఒక పాయింటు తేలిపోయింది. ఈ యిద్దరూ లేచి పోవటం రూఢే! యాజులెంత దూరాలోచన కలవాడు!

"రండి తాతగారూ, కూర్చోండి!" అని ప్రసాదరావు శంకరయ్యను గౌరవం చేశాడు, తనే గృహయజమానల్లే.

శంకరయ్య దూరంగా కూర్చున్నాడు. ఆయనకు. చెప్పు చెప్పున వెయ్యాలనిన ప్రశ్నలన్నీ వేసేసి యాజులు ముందు ఎప్పుడు వాలు దామా అని ఉంది. కాని ఎట్లా ఉపక్రమించాలో తెలియలేదు. చివరకు తెగింపుచేసి "మీదే గ్రామం, నాయనా?" అన్నాడు శంకరయ్య.

"నేను ప్రస్తుతం పట్నంలో ఆనర్సు చదువుతున్నానండీ!" అన్నాడు ప్రసాదరావు.

"మా అచ్చయ్య నీకేం కావాలి బాబూ?"

"నాకేమీ అక్కర్లేదు!" అన్నాడు ప్రసాదరావు చాలా తాపీగా.

శంకరయ్య నిర్ఘాంతపోయినాడు. చదువుకున్నవాళ్ళు మాట్లాడితే అర్థం చేసుకోవటం కష్టమని ఆయనకు తెలుసును. కాని ఇంత కష్టమని ఆయన ఎన్నడూ అనుకోలేదు. "ఏమిటది?" అని అడిగితే తన మర్యాదకు భంగం కలుగుతుందని దాన్ని అంతటితో పోనిచ్చాడు.

"అట్లాగా? అయితే నువ్వీ గ్రామం ఏం పనిమీదవచ్చావు బాబూ?"

"సరోజిన్ని చూసిపోదామనీ, మిమ్మందర్నీ కలుసుకుందామనీ?"

శంకరయ్య ఈ సమాధానానికి ఆశ్చర్యపోయినాడు. సామాన్యంగా ఇంగ్లీషు చదువుకున్నవాళ్లకు ఇంత కలుపుగోలుతనం ఉండదు. శంకరయ్యకు మరికొంచెంసేపు కూర్చుని ఈ మంచికుర్రవాడితో గాంధి మహాత్ములగురించి మాట్లాడదా మనిపించింది.

"ఏమండీ, తాతగారూ! మిమ్మల్ని యాజులుగారేనా పంపించింది?"

శంకరయ్య నిర్ఘాంతపోయినాడు. ఇది కేవలం గారడీగాఉంది. ప్రసాదరావు ఆయన కంగారుచూసి నవ్వుతూ, "నన్ను మీవూరివారు ఎరగరుగాని నేను అందర్నీ ఎరుగుదును" అన్నాడు.

"ఇదిగోచూడు, నాయనా! యాజులు నన్నిక్కడికి పంపించినమాట ఎవరితోనూ చెప్పవద్దన్నాడు, నీకు తెలుస్తే తెలిసిందికాని ఇంకెవరికీ చెప్పకు. నువ్వుకూడానే అమ్మాయి! ఆఁ!"

"అయితే, తాతగారూ! మీకు గాంధిమహాత్ముడంటే గురికదా? మీరు యాజులూ వాళ్లతో ఎందుకు కలుస్తారూ? ఇప్పుడు సరోజిని పెళ్ళి చేసు కుంటానంటే యాజులు వద్దంటాడు! అదే గాంధి మహాత్ముడైతే తప్పు కుండా చేసుకోమంటాడు! గాంధీమహాత్ముడు ఎక్కువా? యాజు లెక్కువా?"

"చాలా ముఖ్యమయిన విషయం తీసుకొచ్చావు. చూడు, బాబూ; గాంధీ మహాత్ములకు హిందూధర్మమంటే యిష్టమని చెబుతారే? వెధవ ముండల పెళ్లిళ్లు ఎప్పుడూ తప్పే! విన్నారూ?"

"గాంధి మహాత్ముడికికూడా ఆముక్క తెలుసు!"

"ఆఁ! ఆఁ! అట్లాగా?" అంటూ చెవులు రిక్కించి వినటం మొదలు పెట్టాడు శంకరయ్య. ఇంత తెలివిగల కుర్రవాణ్ని తను ఎన్నడూ చూసి ఎరగడు. "ఆఁ! ఆఁ!"

"అయితే ఇది ఏయుగం?"

"ఆఁ!"

"చెప్పండి! ఇది ఏ యుగం?"

"కలియుగం కాదూ?"

"కాదూ మరీ? కలియుగంలో ధర్మం ఒక్కపాదం మీదనే నడవాలి! యుగధర్మం పాటించాలి. వానాకాలంలో మామిడిపళ్ళు రావడం లేదా? మామిడిపళ్ళు మంచివే కావటానికి! ఏమంటారు?"

"బాగుంది! బాగుంది! ఎట్లాగూ?"

"గాంధి మహాత్ముడు అవతారం కనక ఆయన యుగధర్మం అమలులో పెడతాడు గాని సనాతన ధర్మం లెక్కచెయ్యడు. రాముడేం చేశాడు? తన యుగధర్మం పాటించి రాక్షసులను సంహారించాడు. కృష్ణుడు ఏంచేశాడు? రాక్షసులను చేరదీశాడు. ఘటోత్కచుణ్ణి పాండవుల పక్షాన ఉంచాడు. చూడండి ఈ చిత్రం! అది యుగధర్మం! వెధవ

ముండలు పెళ్లిచేసుకుతీరాలి. అది యుగధర్మం. ఇంకో చిత్రం చూడండి. ఈ సనాతనులు కృతయుగధర్మం తెచ్చిపెట్టాలని చూస్తారు చూశారూ! వాళ్ళంతా లోపల అమిత పాపాత్ములు. వాళ్లకెప్పుడూ ఇంకోళ్ల యావే! ఇప్పుడు మీవంటి పుణ్యాత్ములకు సరోజిని పెళ్లిచేసుకుంటే దిగులా? మీరూ సంతోషిస్తారు, ఒక బుద్ధిమంతురాలు సుఖపడుతున్నది కదాఅని. అవునంటారా, కాదంటారా?"

"అది సుఖపడితే నేను సంతోషించనా? నాకు కూతుళ్లు లేరూ! నా కూతురొకటీ అదొకటీనా నాకు?"

"యాజులు చూడండి మరి! ఎవరు ఏ పెళ్ళి చేసుకున్నా తనధర్మం చెడదు కద. ఎవరన్నా సుఖపడుతుంటే ఆయనకు ఏడుపు! అనకూడదు కాని ఆయన సరోజిని వంక అదోరకంగా చూస్తాడుట. చూపులతో శరీరమంతా తడిమి నట్టవుతుందిట పాపం, సరోజినికి!"

శంకరయ్య మళ్లీ నిర్ఘాంతపోయినాడు—నమ్మలేక పోయినాడు. "యాజులే? కాకపోయినా ఆముండాకొడుకు అందరివంకా అట్లాగే చూస్తాడు. ఏమో, ఎవరు చెప్పగలరు? బ్రహ్మకైన పుట్టు రిమ్మతెగులు!"

"మీ కాశ్చర్యంగా ఉన్నట్టుంది. నేనింకా ఈ ఊళ్లో నాలుగు రోజు లుంటాను. మీకు స్వయంగా చూపిస్తాను కాదూ ఆయన ప్రకృతి!" అన్నాడు ప్రసాదరావు.

* * *

సరోజినీ ప్రసాదరావూ ఎవరి ఆలోచనలో వారు ఉండిపోయినారు.

"నీ దుర్మార్గం కొంచెం దుస్సహంగా ఉందిరా, ప్రసాదరావూ !"అంది సరోజిని.

"నీకు తెలియకపోతే నీవు ఊరుకోరాదుటే! ఆడదానివి నీ కీ విష యాలేం తెలుస్తై? రెండు అబద్ధాలాడి ఒక కొంప నిలబెట్టమన్నారు. ఇప్పుడున్న పరిస్థితుల్లో నీ పెళ్ళి జన మరుక్షణం మీ నాన్నను యాజులు

వెలివేయించగలడు. ఆ గాడిద కోరలు తీసేసికాని నే విక్కణించి కదలను. తెలిసిందా? నీకేం? నీ దారిన నువ్వు నీ మొగుడితో కులుకుతూ చక్కాపోతావు. ఇక్కడ పెదనాన్న పాట్లు కుక్కలూ, నక్కలూ పడవు. యాజుల్ని హతమార్చుతాను''.

"అదంతా బాగానే వుంది. పాపం, ఈ పిచ్చివాణ్ణి నువ్వు గోల చేస్తుంటే నాకు కష్టంగా ఉంది".

"శంకరయ్యా?...మన చేతికి వజ్రాయుధం దొరికింది. దాన్ని ఉపయోగించుకోవద్దంటావేం? నా అవసరం కొద్దీ ఈ ఆయుధాన్ని నేను పట్టుకోడానికి అనువయిన పిడి వేసుకుంటున్నాను. తప్పా?"

''ఏమో, సాటి మనిషిని గురించి చేతి కర్రనుగురించి మాట్లాడేటట్టు మాట్లాడితే తప్పో రైటో నే నేం చెప్పను?''

"ఓః! నీ సెంటిమెంట్సు ప్రస్తుతం కట్టిపెట్టు. నేను శంకరయ్యకేమీ అపకారం చెయ్యబోవటం లేదు''.

* * *

లచ్చయ్యగారి ఇల్లు వదిలిపెట్టిన తరువాత శంకరయ్య పారవశ్యంలో తనకోసం అరుగుమీద కనిపెట్టుకుని ఉన్న యాజులు మాటే మరిచిపోయి యెకాయెకి కొంపచేరుకున్నాడు. అతగాడి ముఖారవిందం కోసం నిరీక్షించి నిరీక్షించి విసికి యాజులు తూర్పు పొలం వెళ్లాడు.

మర్నాడు ఉదయం ఇద్దరు బ్రహ్మచార్లు శంకరయ్యా చెరోక చెయ్యీ పట్టుకుని యాజులు గారింటికి నడిపించుకుంటూ వచ్చారు. తానీషావద్దకు తీసుకు రాబడుతూ రామదాసు రాముణ్ని గురించి పలుకుతూ వచ్చినట్లు శంకరయ్య ఎవరికీ అర్థంకాకుండా 'గాంధీ మహాత్ముని' గురించి ఏవో అరుస్తూ వస్తున్నాడు. మధ్య మధ్య 'నే చెప్పలా?' అని దబాయించి అడుగుతున్నాడు. 'అన్నీ చెప్పావులే!' అంటున్నారు బ్రహ్మచారులు.

యాజులు బ్రహ్మచార్లను వాళ్ళపని చూసుకోమని పంపించి, "ఏంరా, శంకరయ్యా! ఏం చేసుకొచ్చావు?" అన్నాడు.

"పనయితే చేసుకొచ్చాను. అంతా చెప్పమంటే నేను కూడబలుక్కో-లేను. నువ్వడుగు; నేను చెప్పకపోతే అప్పుడను!"

"ఆ కుర్రవాడిది ఏ వూరు?"

"అదేదో చెప్పాడమ్మా! పట్నం. అదుగదీ! పట్నం!"

"పట్న మేమిటి?"

"అవునూ! పట్నంలో ఆనర్సు చదువుతున్నాట్ట!"

"ఆనర్సేమిటి?"

"అః! నాకు తెలిసేడుచునా, ఏమన్నానా?"

"ఇంతకూ వా డే వూరి వాడంటే పట్నమంటా వేమిరా?"

"అదే చెప్పాడు మరి!"

"బాగుంది! ఇక్కడి కెందుకు వచ్చాట్ట?"

"అదేదో—అః! మనల్ని అందర్నీ చూడటానికి వచ్చానన్నాడు".

"హారి పిడుగా!"

"నా మాట నమ్మకపోతే నువ్వే వెళ్లి అడగవచ్చును!"

"నిన్ననటంలేదు లేవోయ్! వాడు నీ వంటి వాళ్ళను పదిమందిని కలిసి అవుపోసనం పుచ్చుకునేట్టున్నాడు. అయితే యింతకూ ఏమంటాడ్రా వాడూ? అదీ వాడూ వెకవెక లాడుతున్నారా?"

"అట్లా అడుగు చెబుతాను! వాళ్ళిద్దరూ తప్పకుండా పెళ్లిచేసు కుంటారు. ఆ మాట ఆ కుర్రవాడే చెప్పాడు! పైగా దాంట్లో తప్పు లేదని కూడా ఋజువు చేశాడు!"

"ఛీ, భ్రష్టుడా!"

* * *

యాజులు అవస్థ వర్ణనాతీతంగా ఉంది. లచ్చయ్యగారింటికి వచ్చిన కుర్రవాడి పేరుమాత్రం ఎట్లాగయితేనేం బయటపడ్డది. ఆపైన ఒక్క నలుసయినా తెలియ లేదు. తీరా సమయానికి గ్రామంలో లచ్చయ్య భార్యకూడా లేకుండా పోవట మేమిటి—తన కర్మం కాకపోతే! ఆవిడ ఉంటే ఏ ఇల్లాలి ద్వారానయినా బయటికి లాగవచ్చును—ఆ కుర్రవాడెవరో. వాడికి లచ్చయ్యగారింట ఏం పనో. వాడూ అదీ (సరోజిని) అస్తమానమూ వెక వెకలూ పక పకలూ పడటానికి హేతు వేమిటో ఇత్యాది వివరాలు.

పోనీ లచ్చయ్యనే నిలవేసి అడుగుదామంటే ఆ కుర్రవాడెప్పుడూ లచ్చయ్య వెంట ఉంటూ లచ్చయ్యను పలకరించినప్పుడల్లా తనే అందుకుని చావ గొట్టేస్తాడు. అతడి మాటలు బొత్తిగా అర్ధంకావు. తెలుగో అరవమో కూడా తెలియదు. పైగా అతను మాటాడుతున్నంత సేపూ ఇంకొకరి మాట చొరనివ్వడు.

శంకరయ్య.—పిచ్చి ముండాకొడుకు—ఎందుకూ కొరగాకుండా ఉన్నాడు.

ఆ కుర్రవాడు వచ్చి అప్పుడే మూడు రోజులయింది. వాణ్ణి గురించి తెలుసుకోవలసింది చూడబోతే బోలెడుంది. తెలుసుకొన్నది బొత్తిగా ఏమీ లేదు.

ఈ మనోవ్యాధి చాలనట్టు శంకరయ్య కిందటిరాత్రి ఇంకో విశేషం కూడా చెప్పి వెళ్ళాడు—ఎంత మటుకు నిజమో! ఆ ప్రసాదరావూ ఈ సరోజిని బయటి గదిలో పక్క పక్కగా మంచాలు వేసుకుంటూ పడుకుంటారుట. ఇదే నిజమయితే—నిజమని రుజువు చెయ్యగలిగితే—లచ్చయ్య భరతం పట్టించవచ్చును. ఔరా! తమ అందరికళ్ళల్లోనూ ఇంత తాల్చినకారం కొట్టి, ఇంట మిండడిని తెచ్చిపెడతాడా లచ్చయ్య? ఊరు గొడ్డుపోయిందనుకున్నాడా?

ఆ రాత్రే ఈవిషయ మేమిటో తేల్చాలని పట్టుపట్టాడు యాజులు. ఇంకొకర్ని మధ్దతుగా ఉంచుకుంటే సాక్ష్యం ఉంటుందని ఆలోచన తట్టింది. కాని కన్నంలో దొరికే దొంగకు ఏసాక్ష్యం కావాలి కనక? ఒకవేళ ఇంతాజేసి ఏమీ లేకపోతే రెండో వాడితో చిక్కుంటుంది— అని యాజులు తను చెయ్యదల్చుకున్న కాస్త అన్వేషణా స్వయంగానే చేద్దామనుకున్నాడు.

* * *

రాత్రి పదిన్నర అయింది. వీధి నిర్మానుష్యంగా ఉంది. అంతవరకూ అక్కడక్కడా అరుగులమీద చేరి ఆత్మస్తుతి కాకపోయినా పరనింద చేస్తున్న గ్రామస్తులు ఒక్కొక్కరే నిష్క్రమించారు.

గుడి మండపంమీద చీకట్లో ప్రసాదరావూ శంకరయ్యా కూచుని చాలా రహస్యంగా మాట్లాడుకుంటున్నారు.

"నేనూ సరోజినీ ఒకచోట పడుకుంటామని ఆ ముసలాడి కెందుకు చెప్పావయ్యా?" అన్నాడు ప్రసాదరావు.

"అయ్యో! నేను చెప్పలా!" అన్నాడు శంకరయ్య.

"అయితే సరే! కొంపతీసి చెప్పావేమో అని అన్నాలే! ఎందుకంటే, ఇప్పుడతడికీ సరోజినిమీద భ్రమ ఉంది కాదూ? అసూయపడతాడు, తెలియలే?"

"తెలిసింది" అన్నాడు శంకరయ్య నిట్టూర్పు విడిచి. అక్కడికి ఒక గండం గడిచింది. నోరుజారి అన్నాడు శంకరయ్య యాజులతో ఆమాట. చెప్పలేదని ప్రసాదరావు నమ్మాడు కనుక ఫరవా లేదు అనుకున్నాడు. శంకరయ్య చెప్పినట్లు ప్రసాదరావు సులభంగానే గ్రహించాడు. అసలు అదే అతనికి కావలసిందికూడా.

"ముసలాడికి పిల్లదాని మీద ఎంత భ్రమ ఉందీ నీకు తెలీదు, తాతా! నీకు బహూశా ఈవేళే చూపించగలుగుతానేమోగా! తొందర ఎందుకూ?"

"నేను నమ్మలేకుండా ఉన్నా నబ్బా! యాజులు అగ్నిహోత్రం! అటువంటివాడు కాదు!....అయినా చూద్దాంగా!"

"అవును. తినబోతూ రుచులడగడం ఎందుకూ? ఒక్కరోజుకే తొందర పడకు. రెండు మూడు రోజుల్లోనే రహస్యం బట్టబయలు చేస్తాను.....ఎందుకూ? అ-డు-గో! మన యాజులు! భేష్! జాగర్తగా గమనిస్తూండు. ఏం చేస్తాడో! మాట్లాడకు."

యాజులు మెల్లిగా లచ్చయ్యగారింటి వైపు వచ్చాడు. వీధిలో ఎవరూ లేరు. ఎటుపోయిఎటువచ్చినా మంచిదని లచ్చయ్యఇంటిముందు ఆగి వంగి అరికాల్లో ఏదో అంటినట్టు నటించి దులుపుతున్నాడు. ఎక్కడా ఏమీ అలికిడిలేదు. ఆయన మెల్లిగా లచ్చయ్యగారి అరుగెక్కి కిటికీ తలుపుల సందుగుండా గదిలోకి తొంగి చూడాలి. అదీ కార్యక్రమం. తీరా ఉప క్రమించుదా మనుకుంటుండగానే గుండెలు టపటపలాడటం మొదలు పెట్టినై. ధైర్యం చెయ్యాలని చూశాడు. లాభంలేకపోయింది. అరుగు ఎక్కవలసిన యాజులు అరుగుదాకా వెళ్ళి దానిమీద చతికిల బడ్డాడు. ఇంకా కొంచెం సేపటికి మిగతా కార్యక్రమం జరపటానికి తగిన సత్తా రావచ్చునేమో కాని ఇప్పటి కింతవరకే సత్తా ఉంది.

ఎక్కడో ఏదో చప్పుడయింది. యాజులు గుండె బద్దలయింది. దబ్బున అరుగుమీదినుంచి దిగి వీధి మధ్యకు వచ్చి రెండడుగులు వేసి ఆగాడు. ఏమిటీ పిరికితనం? తెగించి మళ్ళీ వెళ్ళి అరుగుమీద కూర్చున్నాడు. అంతవరకూ అదివరకు ఒకసారి చేసిన పనేగా! పైన ఏమి చేతామా అని అనుమానిస్తుండగా గదిలో గాజుల చప్పుడయింది. ఎవరో ఆడది నిద్రమత్తున కొద్దిగా మూలిగింది.

ఇక సంకోచించి లాభంలేదనుకున్నాడు యాజులు. ఈ ప్రయత్నంలో తన గుండె పగిలిపోవటంవల్ల ప్రాణాలు పోయినాసరే గదిలో ఏమి జరుగుతున్నదో చూసి తీరవలసిందే. లోకం యావత్తూ నిద్రావస్థలో

ఉంది. తనకు రాగల ఆపద ఏమిటి? ఛత్రవాడల్లే భయపడితే ఏం లాభం? తనకు యాభై తొమ్మిదో ఏడు! ఎవరన్నా చూస్తే ఏమను కుంటారు? ఇప్పుడు తన వయస్సు ఏ పదో పన్నెండో ఉంటే బాగుండును!......

* * *

"ఇక రా! మన కిప్పు డా పెద్ద మనిషితో కొంచెం పని ఉంది! దిగు! చప్పుడు చెయ్యకు!" అంటూ ప్రసాదరావు చల్లగా మండపం మీది నించి వీధిలోకి జారి శంకరయ్యను కూడాదింపాడు.

యాజులు మనుష్యుల సందడికి వెనక్కి తిరిగి వీధివైపు చూస్తు న్నాడు.

"ఎవరు వారు?"

యాజులు సరిగా అడుగెత్తు ఎగిరాడు. చప్పున అరుగుమీదినించి దిగి రోడ్డుమీద నుంచున్నాడు. తను చేస్తున్న పనికి ఇద్దరు సాక్షులు. ఒకడు ఆ గదిలో ఉండవలసిన ప్రసాదరావూ, రెండోవాడు పిచ్చిముండాకొడుకు, శంకరయ్యా!

"ఓహో! యాజులవారా! ఏదో పనిమీద ఉన్నారల్లే ఉంది. సరోజిని మేలుకునే ఉందేమో, తలుపు తట్టక పోయినారా?" అన్నాడు ప్రసాదరావు.

శంకరయ్య కీ నాజూకులు తెలియవు మోట దెబ్బే తప్ప.

"అయితే, నిన్ను అరగంటనించీ గమనిస్తున్నాను, ఎందుకట్లా కాలు కాలిన పిల్లల్లే అరుగు లెక్కా, దిగా, లోపలికిచూడా, అటూఇటూ పరీక్ష చెయ్యా—ఏమిటిది? ఏమిటి నీ ఉద్దేశం? నువ్వింత విడిచేసిన వాడివని నేను ఎన్నడూ అనుకోలేదు. ఛీ!"

యాజులు మాటాడవలసిన అగత్యం వచ్చింది. కాని ఆయన వేసిన గుటకవల్ల ఏం చెబుతున్నాడో సరిగా తెలియలేదు వినేవాళ్ళకు.

"అక్—నేనుక్—యాక్!"

ఇక లాభంలేదని యాజులు ప్రయత్నం మాని మౌనం వహించాడు. మాటాడినా మానినా గుటకలు తప్పలేదు.

"మీరుకూడా అట్లా అంటారేం, తాతగారూ ? పెద్దవాడాయన చూస్తే తప్పేం వచ్చిందీ? ఆ గదిలో వుండేది సరోజినీయేగా!"

"పెద్దతనం బుగ్గయినట్టే ఉంది ! ఏం చూస్తున్నావంటే గుడ్లుపెట్టుకు చూస్తూ మాట్లాడడేం ?" అన్నాడు శంకరయ్య.

"ఆయనన్నదగటం ఎందుకూ ? ఇప్పుడే తేలుస్తాను. సరోజినీ !"

"ఎవరదీ?" అంటూ సరోజిని తలుపులెరిచింది. ఒక చేత్తో కుచ్చెళ్ళు సర్దుకోవటం చూస్తే అప్పుడే బట్ట కట్టుకోవటం అయినట్టు కనపడు తున్నది. "నువ్వట్రా, అన్నయ్యా ? ఎక్కడికి వెళ్ళావు భోంచేసి ?"

"ఇక్కడే మండపం మీద కూచున్నాం నేను శంకరయ్య తాతా!— నువు గదిలో ఏం చేస్తున్నావు ?"

"బట్ట కట్టుకుంటున్నాను. ఏం ?"

"ఏం లేదులే ! నీవు లోపలికి పదవే, అమ్మాయి ! నాకింకా కొంచెం పనుంది."

ప్రసాదరావు సంతోషంతో పొంగి పోతున్నాడు. అతను పెద్ద నాటకం ఆడాడు. అందుకు అనేకమంది సహాయం చేశారు. ముందు పెత్తల్లీ, లచ్చయ్యగారి భార్యా, ఊళ్లో లేకుండా ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు. ఆ తరవాత లచ్చయ్య ప్రసాదరావు ఫలానా అని ఎవరికీ తెలియకుండా నెగ్గించుకొచ్చాడు. తరవాత శంకరయ్య తన బుట్టలో చాలా ఒదుపుగా పడ్డాడు. సరోజిని తనవంతు వచ్చేటప్పటికి తన పోర్షను చక్కగా నటించింది. ఇంత నాటకం ఈ యాజులు ముండాకొడుకు పరాభ వానికా? కాలాన్ని వెనక్కు తిప్పాలని చూస్తున్న మూర్ఖులలో ఈ యాజులు ఒకడు. ఇతడిచేత సరోజినీ, ఆమె తండ్రీ చాలా బాధపడ వలసి ఉన్నారు.

ప్రసాదరావు పళ్లు బిగబట్టి, "పెద్దవాడివై పోయినావు. ఇంకోణ్ణి ఐతే చీల్చి ఉందును. వెళ్లు" అని ఉరిమాడు.

"చేసేది శివపూజలూ, దూరేవి దొమ్మర గుడిసెలూ! ఈ మోహానికి గాంధీ మహాత్ములు చాల్లేదుట, ధర్మాన్ని ఉద్ధరించేటందుకు అవతరించాడు—అవతారం!"

ఒక్క క్షణం యాజులుకు లోపలినించి ఉద్రేకం వస్తున్నది. దాన్ని ఎట్లా బయటపెట్టినా వెధవ కావటం తప్ప ఏమీలేదు.

తలవంచుకొని యాజులు ఇంటిదారి పట్టాడు.

ప్రసాదరావు ఆయనవంకే చూస్తూ "ఆ పరిస్థితుల్లో నేనైతే అంత గాంభీర్యంగా ఉండగలనా?" అనుకున్నాడు.

"ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావు? అన్నాడు శంకరయ్య.

"ఏమీ లేదు!" అంటూ అతను లోపలికి వెళ్ళి తలుపువేసుకున్నాడు.

కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం